

Sindikat je interesna organizacija radnika i radnica, u koju se oni_e dobrovoljno i slobodno udružuju sa ciljem jačanja svog položaja, predstavljanja, unapređivanja i zaštite svojih profesionalnih, radnih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih pojedinačnih i kolektivnih prava i interesa. U ovoj infografici biće prikazane samo neke sindikalne organizacije koje djeluju u BiH, ali je trend sličan u svim sindikalnim organizacijama – muškarci dominiraju čak i u onim granskim sindikatima gdje žene čine većinu zaposlenih.

PRAVO NA SINDIKALNO UDRUŽIVANJE U BIH

Član 2. Ustava Bosne i Hercegovine ističe slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja sa drugima. Radno zakonodavstvo u BiH garantuje radnicima_ama pravo na slobodno organiziranje sindikata, kao i slobodno učlanjenje i napuštanje. Diskriminacija na osnovu članstva u sindikatu je zabranjena Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH, kao i radnim zakonodavstvom.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH (ZORS) štiti ravnopravnost spolova i garantuje jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u svim oblastima, uključujući oblast zapošljavanja i rada. Prilikom ostvarivanja prava na rad i prava iz radnog odnosa žene se suočavaju sa nametnutim rodnim ulogama, stereotipima i brojnim preprekama (pogledati više u infografici *Rodni jaz na tržištu rada*). ZORS BiH svojim ulogu sindikata u osiguranju jednake zaštite prava na rad i uslova pri zapošljavanju, ali i osiguranju da ne postoji diskriminacija na osnovu spola među članovima_cama sindikata.

KROVNE SINDIKALNE ORGANIZACIJE U BIH

Krovne sindikalne organizacije u BiH su:

- **Savez samostalnih sindikata BiH (SSSBIH),**
- **Savez sindikata Republike Srpske (SSRS),**
- **Sindikat Brčko distrikta (SBD).**

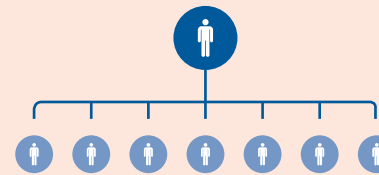
Ove tri organizacije čine jednu krovnu organizaciju na nivou države Bosne i Hercegovine koja se zove Konfederacija sindikata. Informacije koje slijede u nastavku nisu potpune, obezbijeđene su na osnovu podataka dostupnih na zvaničnim web-stranicama pojedinih sindikata, iz medija, kao i na osnovu direktne komunikacije sa predstavnicima_ama pojedinih sindikata.

SAVEZ SAMOSTALNIH SINDIKATA U BIH

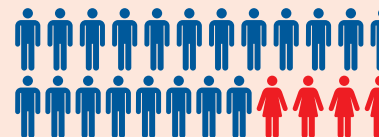
čine 24 granska sindikata.

Istovremeno postoji i sedam kantonalnih odbora SSSBIH-a, koji djeluju na području devet kantona u Federaciji BiH (FBiH). Predsjednik SSSBIH-a je muškarac, kao i predsjednici svih sedam kantonalnih odbora SSSBIH-a.

Od 24 granska sindikata, na čelu njih četiri* su žene (16,66%)

* Sindikat penzionera u BiH, Samostalni sindikat radnika u finansijskim organizacijama u BiH, Samostalni sindikat radnika hemije i nemetala u FBiH i Samostalni sindikat šumarstva, prerade drveta i papira BiH.

Pri SSSBIH-u djeluje Forum žena, koji se zalaže za jednakost žena i muškaraca u svim sferama društvenog života, te ostvarivanje i zaštitu prava žena iz radnog odnosa.

SAVEZ SINDIKATA REPUBLIKE SRPSKE

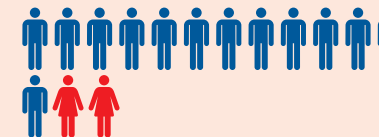
čini 15 granskih sindikata.

Dugogodišnja predsjednica SSRS-a je žena.

Od 15 granskih sindikata, na čelu njih dva* su žene (13,33%).

* Sindikat radnika građevinarstva i stambeno-komunalnih djelatnosti RS-a i Sindikat radnika unutrašnjih poslova RS-a.

U granskim sindikatima SSRS-a trend je sličan kao i u granskim sindikatima SSSBIH-a, muškarci dominiraju, pa čak i u onim granskim sindikatima gdje žene čine većinu zaposlenih kao što su obrazovanje, zdravstvo i tekstilna industrija.

Žene su predsjednice Sindikata radnika građevinarstva i stambeno-komunalnih djelatnosti RS-a i Sindikata radnika unutrašnjih poslova RS-a. U okviru SSRS-a također djeluje Aktiv žena¹.

SINDIKAT BRČKO DISTRIKTA

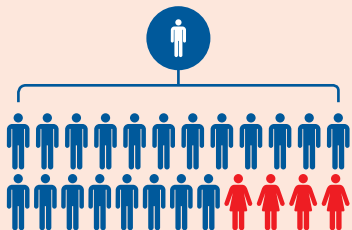
Predsjednik Sindikata Brčko distrikta BiH je muškarac, a članovi Sindikata BDBiH-a su istovremeno i članovi jednog od granskih sindikata SSSBIH-a ili SSRS-a.

¹ Podaci o zastupljenosti žena u SSRS-u navedeni su na osnovu dostupnih podataka na web-stranici SSRS-a. Sa SSRS-om smo nekoliko puta stupali u kontakt u vezi sa zastupljenošću žena u upravljačkim strukturama pojedinačnih granskih sindikata, ali, nažalost, informacije nismo dobili do momenta nastajanja ove infografike.

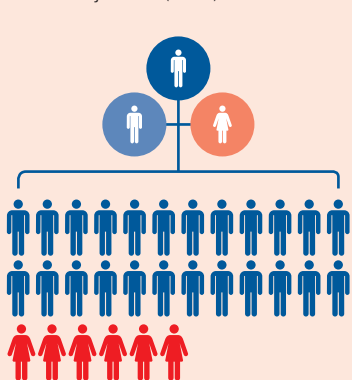
RODNA RAVNOPRAVNOST U NEKIM OD GRANSKIH SINDIKATA SSSBIH-A

Predsjednik Upravnog odbora **Sindikata državnih službenika i namještenika u FBiH** je muškarac, a od 24 članova ovog tijela četiri su žene (16,66%).

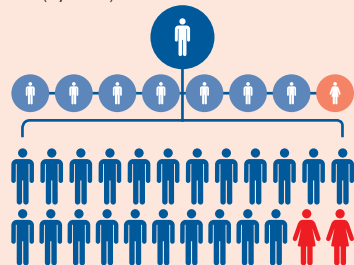

Predsjednik Nadzornog odbora je muškarac, a od petoro članova ovog odbora dvije su žene (40%). Stručni savjet ovog sindikata sastoji se od pet članova među kojima nema niti jedne žene.

Predsjednik **Nezavisnog strukovnog sindikata radnika zaposlenih u zdravstvu u FBiH** je muškarac, a sindikat ima i jednog potpredsjednika i jednu potpredsjednicu. Od ukupno 30 članova ovog Predsjedništva ovog sindikata šest je žena (20%).

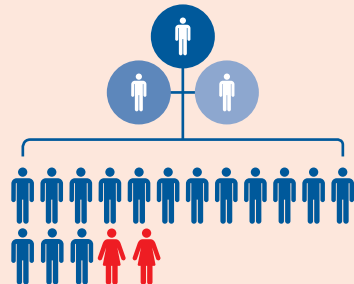

Predsjednik **Sindikata hrvatskih telekomunikacija Mostar** je muškarac; Predsjedništvo se sastoji od osmero članova, od čega je jedna žena (12,5%). Predsjednik Skupštine je muškarac, a od ukupno 24 člana Skupštine, dvije su žene (8,33%).

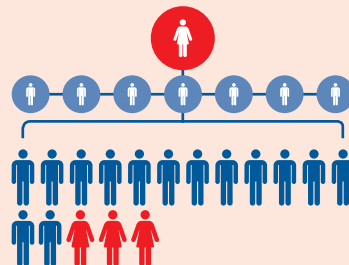
Nadzorni odbor se sastoji od petoro članova, od čega su dvije žene (40%). Glavni odbor ovog sindikata je sastavljen od 16 članova, od čega su tri žene (18,75%).

Centralni odbor **Sindikata BH Telecoma** sastoji se od 17 članova (uključujući predsjednika Sindikata, potpredsjednika i sekretara – sva trojica muškarci), od čega su dvije žene (11,76%).

Nadzorni odbor Sindikata BH Telecoma sastoji se od jednog člana i dvije članice (66,66% žena).

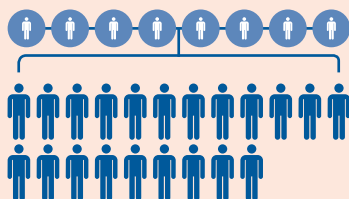
Predsjedavajuća Predsjedništva i predsjedavajuća **Samostalnog sindikata šumarstva, prerade drveta i papira Bosne i Hercegovine** je žena, dok se Predsjedništvo ovog sindikata sastoji od još sedam članova – muškaraca. Glavni odbor ovog sindikata se sastoji od 17 članova, od čega su tri žene (17,64%).

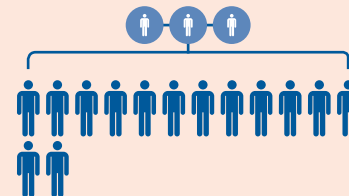
Na mjestu predsjedavajućeg Glavnog odbora sjedi muškarac. Nadzorni odbor se sastoji od jednog člana i dvije članice (66,66% žena), ali je predsjednik ovog odbora muškarac.

Upravni odbor **Saveza sindikata radnika rudnika FBiH** sastoji se od 21 člana, Predsjedništvo Upravnog odbora od osam članova, Nadzorni odbor od pet članova. U tijelima ovog sindikata nema niti jedne žene.

Ista situacija je i u **Sindikatu profesionalnih fudbalera BiH** u kojem su predsjednik, potpredsjednik kao i predsjednik Skupštine muškarci.

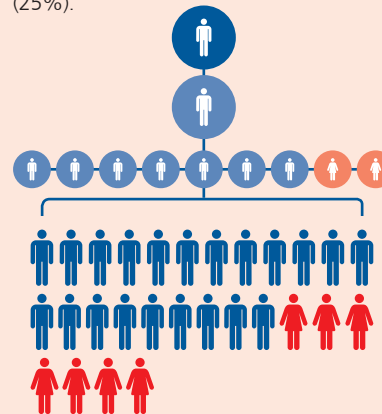

Upravni odbor **Sindikata metalaca Federacije BiH** sastoji se od 14 članova, a Predsjedništvo sindikata se sastoji od tri člana. U ova dva organa Sindikata metalaca nema niti jedne žene.

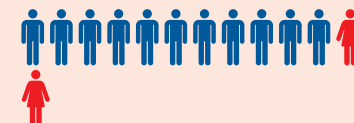
Predsjedavajuća Nadzornog odbora ovog sindikata je žena, a informacije o ostalim članovima ovog tijela nisu dostupne.

Predsjednik i potpredsjednik **Samostalnog sindikata osnovnog obrazovanja i odgoja BiH** su muškarci, a među devet predsjednika kantonalnih odbora dvije su žene (22,22%). Od 28 članova Glavnog odbora ovog sindikata sedam je žena (25%).

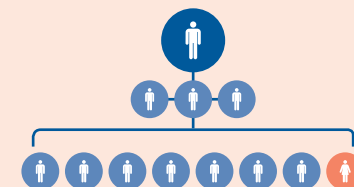

Nadzorni odbor se sastoji od jednog člana i dvije članice (66,66% žena), ali je predsjednik ovog odbora muškarac.

Predsjedništvo **Sindikata BH Pošte Sarajevo** sastoji se od 12 članova, od čega su dvije žene (16,66%).

Predsjednik i tri potpredsjednika **Sindikata srednjeg i visokog obrazovanja, odgoja, nauke i kulture BiH**, kao i predsjednik Skupštine ovog sindikata su muškarci. Među osmero predsjednika kantonalnih organizacija jedna je žena (12,5%), a ista zastupljenost žena je i u Upravnom odboru, kojim predsjedava muškarac.

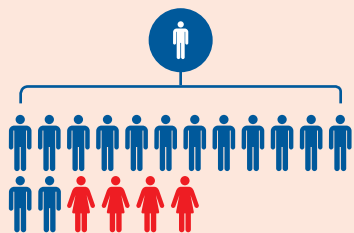

Nadzorni odbor ovog sindikata sastoji se od petoro članova, od čega su tri žene (60%), a ovim Odborom ujedno i predsjedava žena.

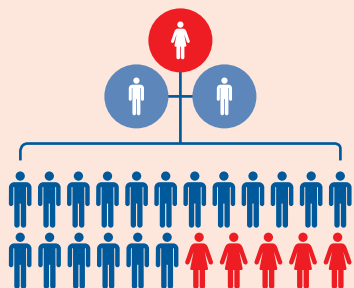

RODNA RAVNOPRAVNOST U OSTALIM SINDIKATIMA FEDERACIJE BIH

Predsjednik **Unije neovisnih sindikata** je muškarac, a Predsjedništvo se sastoji od 18 članova_ica, od čega su četiri žene (22,22%); dvije od njih su dopredsjedavajuće ovog sindikata.

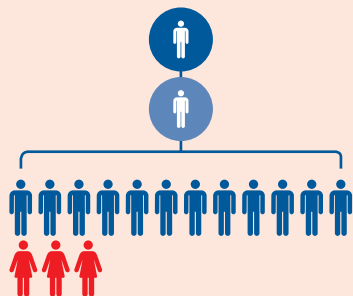

Predsjednica **Sindikata državnih službenika i zaposlenika u institucijama BiH (SDSZ)** je žena, a dvojica potpredsjednika su muškarci. Upravni odbor SDSZ-a se sastoji od 23 člana_ice, od čega je pet žena (21,73%).

U Nadzornom odboru SDSZ-a je troje članova_ica, od čega su dvije žene (66,66%).

Predsjedavajući **Saveza strukovnih sindikata doktora medicine i stomatologije FBiH (SSDMIS-FBiH)**, kao i zamjenik predsjedavajućeg su muškarci. Predsjedavajuća Skupštine SSDMIS-FBiH je žena. Upravni odbor se sastoji od 15 članova_ica, od čega su tri žene (20%).

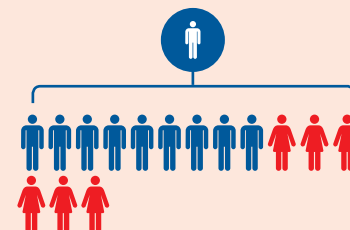
Predsjedavajuća **Sindikata trgovine i uslužnih djelatnosti BiH (STBiH)** je žena. Članstvo STBiH-a čini 72% žena, a 28% članova_ica su mlađi od 30 godina. Ovaj sindikat izdaje godišnje statističke biltene koji sadrže podatke razvrstane po spolu. Na osnovu informacija navedenih u publikaciji *STBiH 2019 u brojkama i slikama* povećanje članstva STBiH-a tokom 2019. godine je bilo 3,45%, od čega je bilo 74,14% žena i 25,86% muškaraca. Sindikat je pomogao 202 osobe u okviru pomoći koju pruža svojim članovima_cama, od čega su 144 žene (71,28%) i 58 muškaraca (28,71%). Pri ovom sindikatu djeluje i Sekcija žena, čija je svrha afirmacija i omasovljavanje ženskog dijela članstva ovog sindikata, te reprezentacija i prioritarna zaštita prava žena i specifičnih potreba koje nisu obuhvaćene globalnom sindikalnom aktivnosti.

SINDIKATI RS-A KOJI NISU DIO SSRS-A I SAMOSTALNI SINDIKATI BD-A

Konfederacija sindikata RS-a je reprezentativna asocijacija granskih i neovisnih sindikata, čiji je predsjednik muškarac.

U RS-u djeluje i **Strukovni sindikat doktora medicine Republike Srpske**. Predsjednik Skupštine ovog sindikata je muškarac, a od ukupno 15 članova_ica Skupštine šest je žena (40%).

Predsjednik Glavnog odbora ovog sindikata je muškarac, a od 14 članova_ica Glavnog odbora šest je žena (42,85%).

U Brčko distriktu su, pored Sindikata BD-a, formirana tri sindikata: **Nezavisni sindikat radnika zaposlenih u zdravstvu Brčko distrikta BiH, Samostalni sindikat zaposlenih u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju u Brčko distriktu BiH** – na čelu ova dva sindikata je muškarac – kao i **Sindikat javne uprave Brčko distrikta BiH**, o kojem nema raspoloživih podataka.

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Sindikata je mjesto zaštite, ali i jačanja povjerenja radnika i radnica, te stoga mora biti i mjesto podizanja svijesti o doprinosu radnica radničkom pokretu, većeg uključivanja i zastupljenosti žena te mjesto gdje se zaštita prava na rad, kao i onih prava koja proizlaze iz rada i radnog odnosa obavezno posmatra kroz rodnu dimenziju. Djelovanje sindikata mora biti rodno osjetljivo, a sami sindikati moraju biti organizacije u čijem članstvu i rukovodstvu su jednako zastupljeni_e i muškarci i žene – radnici i radnice ravnopravno, što trenutno nije slučaj.

Značajno je to što je dugogodišnja predsjednica SSRS-a žena, ali u granskim sindikatima SSRS-a, SSSBiH-a i SBD-a, kao i u sindikatima koji nisu granski sindikati SSSBiH-a i SSRS-a, žene su u rijetkim slučajevima predsjednice, čak i u onim sindikatima koji predstavljaju sektore gdje su žene dominantnije zastupljene poput zdravstva, obrazovanja, tekstilne industrije i poljoprivrede.

Positivna je praksa to što STBiH javno objavljuje godišnji bilten sa svim bitnim informacijama – razvrstanim po spolu – o radu tog sindikata koje pokazuju i to kako ovaj sindikat pomaže i podržava svoje članove i članice. Ovakva praksa može probuditi interes novih članova_ica da se pridruže ovom sindikatu, a može biti i pozitivan primjer za druge sindikate.

IZVORI

Pravda radnicima sada, institucionalni mehanizmi zaštite radničkih prava, Forum sindikalnih aktivista i aktivistica SDP BiH, Sarajevo, 2010.

Rodni jaz na tržištu rada, Fondacija Friedrich Ebert, 2020. https://www.fes-bosnia-and-herzegovina.org/fileadmin/user_upload/documents/infografika_rodni_jaz_2020_7_13.pdf, pristup 13. 11. 2020.

STBiH 2019 u brojkama i slikama, STBiH, 2020.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH: <https://arsbih.gov.ba/project/zakon-o-ravnopravnosti-spolova-u-bih/>

Korisni linkovi, Koalicija za bolju zaštitu radničkih prava, <http://koalicijasindikata.ba/korisni-linkovi-2/>, pristup 5. 11. 2020.

Web-stranica SSSBiH: <https://www.sssbih.com/>, pristup 4. 11. 2020.

Web-stranica SSSBiH: <https://www.sssbih.com/category/granski-sindikati/>, pristup 4. 11. 2020.

Web-stranica SSRS: <http://savezsindikatars.org/granski-sindikati/sindikata-metalske-industrije-i-rudarstva-rs/?script=lat>, pristup 5. 11. 2020.

Web-stranica Samostalni sindikat zaposlenih u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine: <https://sindikata-obrazovanje.ba/>, pristup 6. 11. 2020.

Sindikata Brčko distrikta propada, Infobrcko.com: <https://www.infobrcko.com/vijesti/item/20839-sindikata-brcko-propada-u-brckom-registrovan-novi-sindikata-sindikata-javne-uprave-brcko.html>, pristup 6. 11. 2020.

Web-stranica SDSZ: <http://reprezentativni-sindikata.org/>, pristup 6. 11. 2020.

Web-stranica SDMRS: <http://www.ssdmrs.org/onama.php>, pristup 10. 11. 2020.

IMPRESSUM

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | Ured u Bosni i Hercegovini
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink

Autorica: Maida Zagorac
DTP: Filip Andronik

Tel.: +387 33 722 010 Fax: +387 33 613 505
E-mail: fes@fes.ba www.fes.ba

Fondacija Friedrich Ebert u Bosni i Hercegovini odlučila je da pokrene proces izrade Gender Toolboxa, resursnog paketa alatki, metoda, uputstava i infografika koji bi trebao olakšati integrisanje rodne perspektive u dnevnom radu svih nas. Ovo je druga u nizu infografika koje kroz kategoriju roda/gendera pokazuju situaciju u pojedinom oblastima javnog života.

Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba. Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

